

גליון 277
פרשת יתרו
שבט תשפ"ב
שנה שביעית

האמונה בהשגחה הפרטית

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

אמונה בהשגחה פרטית צריכה להיות חלק בלתי נפרד מהאדם בכל תקופה מתקופות חייו. בלעדיה יצעד כערער בערבה, כעץ נטול מים, שלא יוכל להחזיק מעמד. ואם כך בכל תקופה, מרגע לידתו ועד יומו האחרון, ועד בכלל, הרי שהזמן בו משיאים בני זוג את ילדיהם, עם בני גילם, על אחת כמה וכמה שאי אפשר לצעוד בו צעד אחד מבלי להאמין באמונה שלימה במנהיגותו של מנהיג הבירה. גם אדם שניחון בעצבים של ברזל ובחוסן פנימי עמוק, נזקק למינון מוגבר של אמונה בבורא עולם, שארבעים יום לפני יצירת הוולד גזר על בת פלוני לפלוני. בני זוג הזוכים לעבור את התקופה הזו, העשויה להתמשך על פני שנים רבות, מתוך חוויה אמיתית בהשגחה המלווה את האדם, ייצאו ממנה כשהם מחוזקים שבעתיים וקשורים לריבונו של עולם בכפל כפליים, בראותם את עוצם כוחו וגבורתו, חכמתו ונפלאותיו אשר הוא עושה עם כל בריותיו.

לפנינו סיפור מופלא המעיד על ההשגחה הפרטית המלווה את האדם סביב תקופה זו. המעשה התרחש אצל הגאון רבי שלמה זלמן אולמן, רבה של שכונת "משכנות יעקב", הממונה על קרן כספית שהוקמה בזמנו בכדי לסייע לאלמנה חשובה להשיא את ילדיה בבא העת.

על דלת ביתו של הגרש"ז התדפק יהודי שבתה של האלמנה הוצעה לבנו, וביקש לדעת מה הסכום המוקצב לנישואי הבת. הרב נקט בסכום מסויים, שלא סיפק את אבי הבן, ולמרות שהשדוך היה נראה כמתאים, נפרד לשלום מהגרש"ז בהסבירו שאין די בסכום המדובר בכדי להשיא את הילדים.

דקות ספורות לאחר שיצא האיש מבית הרב, התקשר חתנו של הגרש"ז ומודיע לחמיו המרא דאתרא ד"משכנות יעקב", שיהודי המתגורר בארה"ב, ושוהה כעת בארץ, רוצה לשוחח עמו. האורח הוזמן אחר כבוד, והשאלה הראשונה ששאל עם כניסתו אל בית הרב היתה, האם הרב זוכר שמו של אברך פלוני שנפטר לפני שש שנים בתאריך פלוני.

הגרש"ז אימץ את מוחו, ונזכר שבתאריך הנקוב נפטר בעלה של אותה האלמנה, אביה של היתומה המדוברת. האורח התרגש מכך שהרב זכר את שמו בדיוק, ולתדהמת הרב הוציא את ארנקו והניח על השולחן סך עתק של כסף כדי לצרפו לקרן שהוקמה לסייע ליתומים.

הרב עדיין לא הספיק להביע את פליאתו על הסכום הגבוה, ועל העיתוי הנוכחי, ובתוך כך, פתח האורח וסיפר את שאירע עימו באותו יום לפני שש שנים:

"בדיוק באותו יום מר ונמחר שבו הלך אבי המשפחה לבית עולמו, נקבעה לי טיסה בחזרה לארה"ב בשעה שתיים עשרה בלילה, ושעתיים לפני כן הגעתי אל ביתו של הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א כדי להיוועץ בו בעניין דחוף הקשור לעסקיי באמריקה. בביתו של הגר"ח היה תור גדול, וכשביקשתי להיכנס לפני כולם, בשל מועד הטיסה, אמרה לי הרבנית שהגאון צריך לצאת בעוד זמן קצר להשתתף בהלוויה, וכיוון שכך, אני צריך לבקש רשות מכל הממתנים שיאפשרו לי לעקוף את התור ולהיכנס לפנייהם.

משניתנה לי הרשות, נכנסתי אל הקודש פנימה, וקיבלתי עצה הגונה מהגר"ח שסייעה לי להצליח מאוד באותו עסק. מכיוון שבאותה פגישה שמעתי מהגר"ח אודות האברך שנפטר והשאיר אלמנה ויתומים רבים, קיבלתי על עצמי לתרום סכום כסף גדול לקרן שתוקם למענם. ההחלטה שלי היתה שבפעם הבאה כשאגיע ארצה, אעביר את הסכום לגבאי הקרן. הפעם הבאה הזו היתה רק כעבור כמה שנים וכיוון שלא ידעתי אפילו את שמו של האברך שנפטר, ניסיתי לברר את פרטיו, ולא עלה בידי. גם בביתו של הגר"ח לא קיבלתי את התשובה המדוייקת...

משעברו שש שנים תמימות, החלטתי שעכשיו כבר צריך להשקיע את כל המאמצים על מנת לברר את זהותו של האברך. עברתי בבתייהם של רבים מידידי, עד שבסופו של דבר הגעתי היום אל השם והכתובת, ולאחר שהרב מאשר שזהו שמו של האברך, כעת הריני פורע את נדרי..."

למותר לציין שעוד באותו יום נגמר השידוך למזל טוב... הבה ונראה השגחה פרטית מהי. סכום הכסף הגדול הוקצה ע"י אותו גביר כבר לפני שש שנים והונח בצד, אבל מסובב כל הסיבות סיבב את העניינים כך שהכסף יגיע לידי האלמנה בדיוק באותו רגע שבו עמדה להשיא את בתה, וכשלא הספיק הכסף בקרן היתומים, נשלח הגביר כשליח טוב מן השמים כדי להוציא את השידוך אל הפועל...

בשבת

לעילוי נשמת
הרב אלטר אהרן יצחק
הרשקוביץ זצ"ל
י"ז בטבת תשע"ו

עלות העלון לשבת
200 ₪ בלבד
בנק דיסקונט סניף 56
השבון 61135
ע"ש: SHCH office
אסמכתא למייל:
Shuly3910@gmail.com

הפצה: אלעד, חדרה, נתניה,
בני ברק, פתח תקווה, רחובות,
מודיעין עילית ואחיסמך

העלון בשבת זו נתרם בעילום שם
להצלחת ולרפואת התורמים

כמה אתם בטוחים שיש בורא לעולם?

הגאון רבי משה גולדשטיין שליט"א

את יסודות האמונה, הבורא קבע במסמרות בליבו של כל יהודי בשעת קבלת התורה כאשר שמעו במו אזניהם את דבר ה' "אנוכי ה' אלוקיך" וגם ראו את הקולות, באותו זמן ראו כל בני ישראל ונשמות עם ישראל שהקב"ה הוא יחידי ואין עוד אחד כמוהו, בכך קיים בהם הקב"ה את מאמר הפסוק "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד".

וזה מה שאמר להם הקב"ה במעמד הר סיני: ראו והביטו, לא משנה כמה קושיות יש לכם ויהיו לכם, אין כל משמעות לגובהו של הר התמיהות שיסיתר לכם את הנוף האמוני, בעינכם הנכם רואים ש"אין עוד!"

ומאז נתקעה האמונה בליבו של היהודי, אמונה פשוטה, תמה, שלמה ונכונה. ואמונה זו שאלות לא מסוגלות לערער אותה, תמיהות אינן מסוגלות להזיז את האדם ממנה כי מרגע שראינו את מה שראינו במו עינינו ושמענו מה ששמענו במו אוזנינו, אין שום שאלה שבעולם שיכולה להזיז אותנו מהאמונה בבורא עולם, וכולנו, כל יהודי שעמד למרגלות הר סיני, ראינו.

ככל שנעמיק את הידיעה הזו אף בלי להבינה על בוריה אלא רק בהכרה ברורה שזו האמת, נהיה מוכנים לפתח בהגיגותנו מחשבת אמונה עמוקה, ללמוד רבדים פנימיים וחילוקים דקים להגדיר בצורה מוחשית ובהמשך אף חווייתית את יסודות האמונה. שאלות כבר לא תשפענה עלינו, הן לא תכרסמנה באמונתנו ולא תתקרר התפעלותנו מהעובדה שאלוקים היא המציאות היחידה בעולם. אם יבוא אלי משהו וישאל אותי: הגד, האם אתה עדיין מאמין שיבוא המשיח? הלוא כבר הרבה שנים עם ישראל ממתין והוא לא בא? האם לא הגיע הזמן לזנוח את האמונה הזו?

ועל כך צריך להשיב: כאשר משהו חי מאה ותשעה שנים ואחד עשר חודשים, האם זה אומר שהוא לא בר מיתה או שזה רק מחדד את העובדה שהוא קרוב יותר אל המוות?!?!... אם היית משוכנע ברמת ודאות מוחלטת שיש משיח והוא צריך לבוא באותה רמת ודאות שיש לך שכל אדם סופו למות, אז כל יום שחולף אינו מגביר את הייאוש אלא להיפך, הוא רק מחדד את התחושה שביאת המשיח קרובה מתמיד.

גדרי מצות האמונה

הגאון רבי יעקב פרידמן זצוק"ל

הרמב"ם בספר המצוות, מצוה ראשונה כתב: היא הצווי אשר צונו בהאמנת האלוהות, והוא שנאמין שיש שם עילה וסיבה הוא פועל לכל הנמצאים, והוא אמרו (שמות כ-ב) "אנכי ה' אלהיך". ובסוף גמרא מכות (גמרא מכות כג-ב) אמרו תרי"ג מצות נאמרו למשה בסיני, מאי קראה (דברים לג-ד) "תורה צווה לנו משה", ר"ל מנין תורה. והקשו על זה ואמרו תורת בגימטריא תרי"א הוי, והיה המענה אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענום. הנה נתבאר לך שאנכי ה' מכלל תרי"ג מצות, והוא צווי באמונת האלוהות כמו שבארנו.

וכן כתב הרמב"ן על פרשת יתרו: אנכי ה' אלהיך. הדבור הזה מצות עשה, אמר אנכי ה', יורה ויצוה אותם שידעו ויאמינו כי יש ה', והוא אלהים להם,

כלומר הווה, קדמון, מאתו היה הכל בחפץ ויכולת, והוא אלהים להם, שחייבים לעבוד אותו.

מנגד, הרמב"ן בהשגותיו על הרמב"ם בספר המצוות מביא את דעתו של הבה"ג [בעל ההלכות גדולות] שאין מצוות האמונה כלל בתוך מנין המצוות, וזה לשונו: שאין מניין תרי"ג אלא גזירותיו יתעלה שגזר עלינו לעשות או מנענו שלא נעשה, אבל האמונה במציאותו יתעלה שהודיענו באותות ומופתים וגילוי שכינה לעינינו הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצוות (ולכן) לא ימנה בחשבון.

עומק כוונת הבה"ג היא, שכל מהותה של מצוות האמונה היא לדעת ולהאמין שיש בורא שהוא המצווה וממילא עד כמה שאין ידיעה ואמונה, גם אין מצוה. והרי כל יסודה של מצוה שיש משהו המצווה ולכן טוען הבה"ג שלא שייך לצוות על האמונה, כי ראשית כל צריך שמי שמצווה יאמינו שהוא קיים וכל עוד לא מאמינים שהוא קיים, אין כאן ציווי. ודייק היטב כי הדברים עמוקים מאד.

ובנושאי כליו של הרמב"ם שם במקום אנו רואים שהם מבינים מדבריו של הרמב"ם שאף הוא מבין שלא שייך לצוות על אמונה מאותה סיבה של הבה"ג אבל הוא טוען שברגע שהאדם מאמין, הוא מקיים מצוה.

נראה לומר שנקודת המחלוקת בין הבה"ג לרמב"ם היא 'האם הדיברה הראשונה בעשרת הדברות היא מצוה קיומית או חיובית', הסבר הדברים: הבה"ג למד שכל עשרת הדברות נאמר ציווי בעשה או לא תעשה, שונה מכך הדיברה של "אנוכי ה' אלוקיך" שהיא נאמרה בצורת 'מציאות' וללא ציווי, מנגד הרמב"ם למד שלא נאמר ציווי עשה על "אנוכי ה' אלוקיך" משום שזה מצוה קיומית ולא חיובית, אם האדם מאמין, הרי הוא מקיים את מצוות "אנוכי ה' אלוקיך".

מעניין ונפלא מאד שלדעת הרמב"ם, האמונה היא יסוד למצוות ואף על פי כן תיתכן קיום מצוות האמונה רק ע"י האמונה עצמה, דבר שאין לו אחרוץ בשאר המצוות.

החייאת יסודות האמונה

הגאון רבי חיים מנחם היילברון שליט"א

מיסודות מלאכת החינוך הוא, להשריש בקרב בנינו וחניכינו את יסודות האמונה בהשי"ת, בשורות אלו אציג עקרונות בענין זה כאשר שמענו וחונכנו מפי מו"ר המשגיח הגאון רבי שלמה וולבה זצוק"ל. המשגיח היה מביא את דברי מרן הגאון רבי ישראל סלנטר זצוק"ל באגרת המוסר כי האמונה נמצאת "במצפני הלב בל יראה החוצה" ואם לא יעבוד על כך, זה יישאר בגדר 'ידיעה' בלבד. והאדם צריך שתהיה לו שימת לב תמידית להחיות לעצמו את הדברים באמונה חושית.

וכדברי הרמב"ם בפרק שני מהל' יסודי התורה "והאיך הוא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר".

ומרגלא בפומיה של המשגיח כי אמונה צריכים "להחיות" ומתוך ההתבוננות בבריאה להגיע ל"במעשה ידך ארנן", שאם יצא האדם לשדה ויראה את הבריאה הנפלאה של הבורא ית', את הצמחים ואת הציפורים, ובלילה יראה את הכוכבים הרחוקים ויפנים בקרבו את "מה רבו מעשיך ה'" - לאחר מכן כשיגיע לפסוקי דזמרה השירה, תצא מגרונו:

"הללו... מן השמים הללוהו שמש וירח הללוהו כל כוכבי אור" ובהמשך המזמור "עץ פרי וכל ארזים רמש וציפור כנף" - הוא יחיה את הבריאה ויצטרף אל שירת היקום, שכולם משבחים ומהללים את הבורא ואני מצטרף לשירתם.

זו הייתה כוונת חז"ל כשהכניסו את עולם המלאכים לתוך התפילה - "וכלם פותחים את פיהם בקדושה ובטהרה... ומקדישים וממליכים" כדי שנתחבר לעולם הקדושה ע"י כח "הציור" שבו אנו מחיים לעצמנו את העולמות הרוחניים, ואז משם אנחנו מתחברים למתן תורה - "ותלמדם חקי חיים", "וקרבנו לשמך"

הגדול", ועל רקע זה אנו מקבלים עול מלכות שמים ומזכירים ניסי יציאת מצרים, עד שמתעורר לומר "ה' ימלוך לעולם ועד", וכך עם כל המטען הרוחני אנו נעמדים לדבר עם הבורא ית', במצב שאנו מרגישים שאיננו מסוגלים לפתוח הפה מרוב הרגשת הרוממות שבקרבנו ומבקשים "ה' שפתי תפתח".

בהקשר לכך היה המשגיח מעורר את המלמדים ב'חדרים' לצאת עם הילדים לשדות ולהפנות את ליבם של הילדים אל הצומח ואל בעלי החיים דבר שמעשיר את הנפשות הצעירות ועל ידי כך, הם חווים חוויות של אמונה וכך גם כשגדלים, חוויות אלו יחיו אצלם ביתר שאת.

סיפר המשגיח שבישיבה במיר בליטא, היה מתמיד גדול. וכששאלו אותו כיצד נעשה כזה מתמיד סיפר שפעם באחד הימים הגיע לבית המדרש מרן המשגיח רבי ירוחם זצוק"ל והתחיל לספר את כל מה שראה בדרך בשדות, איך הכל צומח, והיכן שיש מעט אדמה וקצת רטיבות הכל פורח ומבלבל, וסיפר על הכח העצום של הצמיחה בבריאה המורה לנו שגם אנחנו צריכים לצמוח.

לאחר שרבי ירוחם סיים לדבר על כח הצמיחה, לפתע פתאום נתן דפיקה חזקה על הבימה ושאל "והיכן אנחנו?" "האם אנחנו צומחים?"!

- הרושם החזק של המעמד הזה - סיפר אותו מתמיד - נכנס בי ומאז התחלתי לצמוח, הקב"ה ברוב חסדיו נטע באדם את כח הדימיון והציור, בכדי להחיות בקרבו את המאורעות הגדולים שנצטוונו לזכור. ולכן התורה מציינת לנו את מעמד הר סיני "וזה סיני עשן כולו" "ויעל עשנו כעשן הכבשן" התורה משתפת אותנו איך היה נראה הר סיני כדי שנחיה את המעמד.

כשהיה המשגיח רוצה להחיות בנו את כח הדמיון והציור של מעמד הר סיני, היה מביא כדוגמא את העובדה הבאה: ליד הישיבה בבאר יעקב ממוקם בית חרושת למלט "נשר" ובזמנו הארובות היו פולטות ענן עשן גדול במשך כל שעות היממה, המשגיח ראה בזה שמהשמים רוצים לתת לנו המחשה כיצד היה נראה הר סיני, וממילא היה ממריץ את הבחורים להתבונן בעשן היוצא מהארובות ולדמייין את "הר סיני עשן כולו".

על דרך זו ביקש גם להחיות את ה"אמונת חכמים" ולהתבונן במעשי גדולי ישראל, וכדברי הרמח"ל בדרך עץ החיים "ויבקש בלבבו מה עשו הראשונים אבות העולם שכך חשק ה' בהם, מה עשה משה רבנו עליו השלום מה עשה דוד משיח ה' וכל הגדולים אשר היו לפנינו, ויעלה בשכלו מה טוב לאדם כל ימי חייו לעשות כך גם הוא, וטוב לו".

המשגיח היה מורה לתלמידיו ללכת לראות ולהתבונן בגדולי ישראל כיצד נראית "צורה של ת"ח" איך הוא חי את כל חלקי היום בתפילה בלימוד

וכן באכילה לראות איך "שסתם ת"ח תורתו אומנותו ועוסק ומהרהר בה כל שעה ואינו הולך ד' אמות בלי תורה.

כך גם היה מביע את הרגשותיו כשהיה מזכיר את גדולי ישראל שהכיר מקרוב, לדוגמא: כשהיה מזכיר את מרן החזו"א זצוק"ל בשיחות פרטיות היה קורא לו די "הייליגע אלטינקע" - הזקן הקדוש, הגדרות כאלו השאירו חותם עמוק בתוך לב השומע שהשתרשו והעמידו פרות שנים רבות אחר כך.

ומכאן אנו חוזרים לדברי הרמב"ם "והאיך הוא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואי הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר".

השגחה פרטית ומדוייקת

ר' עדיאל בר שאול שליט"א

אומר בורא עולם הדיברה הראשונה מעשרת הדברות: "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". שואל הרא"ש מדוע נאמר 'אשר הוצאתיך' ולא נאמר 'אשר בראתי שמים וארץ', מסביר הרא"ש שמי שלא מאמין ב'אשר הוצאתיך' מארץ מצרים לא מאמין ב'אנוכי ה' אלוקיך'.

רבי יהודה הלוי ששואל גם הוא שאלה זו, מרחיב ואומר שאם נעמיק מבטנו, נראה שדווקא יציאת מצרים היא הנקודה היותר מהותית מבחינת אמונתנו אנו בני ישראל, כי כל עם ישראל שהיה במעמד הר סיני, היה נוכח וראה את מעשה ה' במצרים, את יציאת מצרים. עם ישראל ראה בעיניו את השליטה המוחלטת של הקב"ה בחוקי הטבע, ואת השגחתו בעולם. אל הידיעה שה' ברא את העולם, אפשר להגיע מתוך בחינת המציאות בשכלנו, אך את יציאת מצרים ראה עם ישראל בעיניו, חש על בשרו, היה נוכח במאורעות, היש "היכרות" גדולה מזו עם בורא עולם? לכן, יציאת מצרים רלוונטית יותר.

ולכן, אני הוא א-לוהיך, אותו אחד שראית שליטתו על העולם, המשנה חוקי טבע בקריעת ים סוף ובמצרים, אנכי ה' א-לוהיך!

הקב"ה אומר: "שמי ה' לא נודעתי להם" (שמות ו, ג) בורא עולם נתגלה בהו"ה, השם הו"ה הוא שם של השגחה פרטית, שהרי יוסף אומר לפרעה "אלוקים יענה את שלום פרעה" אבל אחר כך כשמשה רבינו מגיע ואומר לו ה' אמר שלח את עמי, שואל פרעה מי זה ה', לכאורה האם הוא לא יודע מיהו, אלא משה רבינו בא אליו בשם הו"ה [כלומר "הו"ה אמר שלח את עמי"], והו"ה זו השגחה פרטית.

בתפילת השחר בפרק של "יהי כבוד", אנו אומרים "ויאמרו בגויים ה' מלך" וענו עונים להם: ה' מלך (עבר), ה' מלך (הווה), ה' ימלוך (עתיד) לעולם ועד, בעצם אנו אומרים לגויים ה' מולך גם בהווה, ולא סתם רק 'בגדול' אלא ממש בהשגחה פרטית ומדוייקת בכל ופרט בחיינו.

זו הסיבה שהקב"ה אומר במעמד הר סיני "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך" ולא אשר בראתי שמים וארץ, כי במצרים התחדדה הנהגת ההשגחה הפרטית, הנה בעשרת המכות אנו רואים שמכה יכולה להיות באותו מקום אבל רק אצל הגוי ולא אצל היהודי, ולא סתם אלא בהשגחה ממש פרטית ומדוייקת עד לכוס השתיה, ליהודי זה מים ולגוי זה דם כך היה בשאר המכות וכך היה כשיצאו ממצרים והגיעו לים סוף, הים נסגר ונפתח לפי רצון האלוקים ובדיוק של שניה על ידי מאמר פיו.

יהודי בכל בוקר אומר ב"ג עיקרי האמונה של הרמב"ם "אני מאמין באמונה שלמה, שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה' לכל המעשים" - "עשה" : אכן הקב"ה עשה, "יעשה" - בעזרת ה' הוא יעשה, אבל מה אם עושה - בהווה? האם אנו מאמינים שאכס הוא עושה? זו ההשגחה הפרטית בה צריך כל אדם להאמין ולחיות אותה, לקשר כל דבר שקורה לו לקדוש ברוך הוא.

ניצוץ האמונה

הגאון רבי אלתר חנוך העניך ליבוביץ זצוק"ל

אמרו בגמרא (שבת פח,א) "ויתייצבו בתחתית ההר" א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב {אסתר ט-כז} קיימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר. מסביר רש"י: בימי אחשוורוש, מאהבת הנס שנעשה להם.

מבואר בגמרא שאנשי דור המבול קיבלו את התורה במידת מה - מאונס ולא ברצון גמור, אבל בימי אחשוורוש קיבלו את התורה ברצון ובלב שלם, מחמת אהבת הנס, ולכאורה הרי גם בזמן יציאת מצרים היו ניסים נשגבים, דברים שלא ראה אף אדם מעולם, אז מדוע לא קיבל עם ישראל את התורה ברצון ובאהבה!?

צריך לומר, שבימי אחשוורוש עם ישראל את התורה מאהבה, משום שזה היה ממש בזמן הניסים, בשונה ממעמד הר סיני שהגיע לאחר ארבעים ותשעה ימים מעת צאתם מארץ מצרים וכבר ההתלהבות קצת ירדה ואף שהיו משועבדים במצרים מאתים ועשר שנים ובורא עולם עשה עמהם ניסים ונפלאות לרוב, בכל אופן כזה הוא אופיו של האדם שהוא שוכח ומתרגל למצב חדש די מהר, לכן גם כאן לאחר שעברו כמה שבועות הם כבר לא היו באותה התעוררות שהם היו בזמן יציאת מצרים.

היוצא מדברינו: שכל התעוררות וכל התפעלות אפילו הבאים לאחר ניסים גלויים ממש, נשכחים ועוברים מלב האדם לאחר זמן קצר, לכן צריך האדם להזדרז ולפעול מיד כשמתעוררת בו האמונה וההתעוררות לעבוד את הבורא יתברך שמו, לא לקרר את עצמו, אלא לתת יותר שימת לב ולא לשכוח לרגע את מה שהציית בו את הניצוץ.

ידיעה או אמונה?

הרב שרגא סימונס שליט"א

החלק העוסק ב"עשרת הדיברות", הוא המפורסם ביותר בתורה כולה. מה למעשה הציווי "בדיבר" הראשון? "אנוכי ה' אלוקיך". על פניו נראה שאין כאן כל ציווי, אלא הצהרת עובדה ותו לא! אלא, חכמינו מסבירים, שמדובר במצווה: לדעת שהקב"ה נמצא וקיים בעולם.

אך למי מיועדת מצווה זו? אם נאמר שהיא מיועדת לאנשים שכבר מאמינים בקב"ה, הרי שאין כל צורך לצוות זאת עליהם ואז המצווה בכלל מיותרת! ואם היא מכוונת לאנשים שאינם מאמינים בו, הרי

שבכלל לא אכפת להם מה יש לתורה לומר בנושא זה, כך שגם כאן אין כל הגיון להורות על כך! התשובה לכך טמונה בתוך המלים: התורה לא אומרת לנו "האמינו בקב"ה". היא גם לא מצווה עלינו לחשוב, להרגיש, לחוש, להניח, לקוות או לייחל שהקב"ה באמת קיים בעולם. התורה בסך הכל מצווה עלינו "לדעת", שהקב"ה קיים במציאות שבה אנו חיים!

החברה של ימינו, נוטה בדרך כלל לקשור בין הדת ל"אמונה עיוורת", כשלמעשה האמת הפוכה ממש. התורה מצווה עלינו להשתמש דווקא בשכל ובהגיון הבריא שלנו על מנת להגיע למסקנה המתבקשת, שהקב"ה קיים בעולם. ההבנה השכלית הזאת היא חיונית ביותר; אם נתבסס רק על עולם הרגשות שלנו, אנו עלולים לטעות ללא סוף. בתפילת "עלינו לשבח" אנו אומרים: "וידעת היום, והשבות אל לבבך". הידיעה השכלית היא הראשונה בסדר העדיפויות; רק לאחר שהיא כבר מבוססת, אנו יכולים לנסות ולהתחבר גם ברמה הרגשית. "אנוכי ה' אלוקיך" - דע שהקב"ה קיים. זהו הציווי הראשון בעשרת הדברות ולמעשה, זהו הרעיון המרכזי ביותר בעולם היהדות!

כיצד אדם יכול להגיע לידיעה הברורה הזו? במילה אחת - אובייקטיביות. המשנה (במסכת אבות, פרק א', משנה ח') אומרת לנו: "אל תעש את עצמך כעורכי הדיינים [אלא כשופטים]". עורך דין מתוקף תפקידו, ינסה לקדם את העמדה שלו, ללא קשר לאמיתותה או לתוקפה במציאות. שופט לעומת זאת, שוקל את שני הצדדים בכובד ראש. כשאנו שוקלים במחשבתנו שאלה חשובה כל כך, כמו קיומו של הקב"ה בעולם, אנו חייבים לנהוג כשופטים!

בעל "השפת אמת" אומר, שבכדי לקבל את התורה, אדם צריך לרצות להגיע אל האמת המוחלטת. האם אנו באמת מעוניינים להגיע אל בהירות אמיתית בחיים? בואו ונהיה אנשים הרודפים אחר האמת. בואו נקשיב בזהירות, משום שהמצווה "אנוכי ה' אלוקיך" מזמינה אותנו לגלות מחדש את האמת האלוקית.

